

TADBIRKORLIK FAOLIYATINI RIVOJLANTIRISHNING XORIJ TAJRIBASI

D.Jabborov

Jizzax politexnika instituti
Iqtisodiyot va menejment kafedrası o'qituvchisi

U.Xo'jabekova

Jizzax politexnika instituti talabasi
<https://doi.org/10.5281/zenodo.16081390>

Annotatsiya. Ushbu maqolada rivojlangan va rivojlanayotgan mamlakatlar misolida tadbirkorlik faoliyatini qo'llab-quvvatlashning samarali mexanizmlari, institutsional asoslari va davlat siyosatining roli yoritilgan. Xususan, AQSH, Germaniya, Janubiy Koreya va Estoniya kabi mamlakatlar tajribasi o'rganilib, O'zbekiston sharoitida qo'llash mumkin bo'lgan yo'nalishlar bo'yicha takliflar ishlab chiqilgan. Maqolada shuningdek, inkubatsiya markazlari, soliq imtiyozlari, raqamli platformalar orqali tadbirkorlikni rivojlantirish bo'yicha amaliy tajribalarga ham alohida e'tibor qaratiladi.

Kalit so'zlar: tadbirkorlik, xorij tajribasi, inkubatsiya markazlari, soliq imtiyozlari, raqamli texnologiyalar, kichik biznes, davlat siyosati, innovatsiya, moliyalashtirish, institutsional islohotlar

Annotation. This article analyzes effective mechanisms, institutional foundations, and the role of government policy in supporting entrepreneurship, based on the experiences of both developed and developing countries. Case studies from the United States, Germany, South Korea, and Estonia are examined, with proposals tailored to the context of Uzbekistan. The paper also highlights practical approaches such as incubation centers, tax incentives, and digital platforms used to foster entrepreneurship.

Key words: entrepreneurship, international experience, incubation centers, tax incentives, digital technologies, small business, government policy, innovation, financing, institutional reforms

Zamonaviy iqtisodiy taraqqiyotning ajralmas bo'lagi bo'lgan tadbirkorlik faoliyati ko'plab mamlakatlarda iqtisodiy o'sishni rag'batlantiruvchi asosiy omil sifatida qaraladi. Tadbirkorlik – bu nafaqat ish o'rinlari yaratuvchi jarayon, balki innovatsiyalarni joriy qiluvchi, iqtisodiy raqobatni kuchaytiruvchi kuchdir. Shu bois dunyo miqyosida uni qo'llab-quvvatlash siyosati davlatlar kun tartibida turadi.

1. AQSH tajribasi: xususiy tashabbusni rag'batlantirish

AQSH dunyodagi eng faol tadbirkorlik tizimiga ega bo'lgan mamlakatlardan biridir. Bunga quyidagi omillar xizmat qilmoqda:

- **Bozor iqtisodiyotining rivojlanganligi;**
- **Kapital bozorining ochiqqligi** (venchur kapital, startap fondlari);
- **Soliq imtiyozlari va grantlar** orqali kichik biznesga yordam;
- **Silikon vodiysi kabi inkubatsiya hududlarida** tadbirkorlik muhitining yaratilishi.

Mamlakatda har yili minglab startaplar paydo bo'ladi va ularning bir qismi global kompaniyaga aylanish imkoniga ega bo'ladi.

2. Germaniya tajribasi: sanoatga integratsiyalashgan tadbirkorlik

Germaniyada tadbirkorlik, ayniqsa, "**Mittelstand**" deb ataluvchi o'rta korxonalar orqali rivojlangan. Bu model quyidagi xususiyatlarga ega:

- Korxonalarining texnologik yangiliklarga intilishi;
- Davlat tomonidan tadbirkorlarga arzon kreditlar taqdim etilishi;
- Dual ta'lim tizimi orqali malakali ishchi kuchi tayyorlash;
- Iqtisodiy klasterlar va ilmiy-tadqiqot institutlari bilan hamkorlik.

Bu model iqtisodiy barqarorlikka xizmat qilmoqda va eksport salohiyatini oshirgan.

3. Janubiy Koreya tajribasi: texnologik tadbirkorlik

Janubiy Koreya hukumatining "start-up Koreya" strategiyasi doirasida:

- **Innovatsion fondlar** tashkil etilgan;
- **Universitetlar bilan hamkorlikda inkubatsiya markazlari** faoliyat yuritmoqda;
- **Raqamli ekotizim** asosida texnologik startaplar qo'llab-quvvatlanmoqda;
- Elektron hukumat xizmatlari orqali biznes yuritish soddalashtirilgan.

Koreya tajribasi, ayniqsa, IT va sun'iy intellekt sohalarida yangi tadbirkorlarning tez o'sishiga asos yaratmoqda.

4. Estoniya tajribasi: raqamli tadbirkorlik muhitini yaratish

Estoniya dunyoda **raqamli hukumat** va **elektron rezidentlik** orqali tadbirkorlikni qo'llab-quvvatlovchi ilg'or mamlakat sifatida tanilgan:

- **E-residency** dasturi orqali xorijliklar ham kompaniya ochishi mumkin;
- Barcha xizmatlar onlayn ko'rinishda amalga oshiriladi;
- Soliq tizimi soddalashtirilgan va elektron hisob-kitob tizimi joriy etilgan.

Bu tajriba O'zbekiston uchun ham tadbirkorlikda raqamli islohotlar yo'lida qimmatli o'rnak bo'la oladi.

5. O'zbekistonda xorij tajribasidan foydalanish istiqbollari

O'zbekiston sharoitida yuqoridagi tajribalardan quyidagicha foydalanish mumkin:

- Inkubatsiya markazlari sonini ko'paytirish;

• Raqamli platformalarni joriy qilish va ulardan foydalanishni ommalashtirish;

- Soliq va huquqiy imtiyozlar orqali kichik biznesni rag'batlantirish;
- Investitsion va venchur kapital fondlarini yo'lga qo'yish;
- Tadbirkorlar uchun malaka oshirish dasturlarini ishlab chiqish.

Xulosa. Xorijiy mamlakatlarning tadbirkorlikni qo'llab-quvvatlashdagi tajribasi ko'rsatadiki, bu sohada muvofiqlashtirilgan davlat siyosati, moliyaviy infratuzilma, raqamli texnologiyalar va inson kapitaliga sarmoya kiritish eng muhim omillardandir. O'zbekiston sharoitida bu tajribalardan moslashuvchan tarzda foydalanish milliy iqtisodiyotning raqobatbardoshligini oshirishga xizmat qiladi.

Foydalanilgan adabiyotlar ro'yxati:

- 1.OECD Entrepreneurship at a Glance – 2024
- 2.World Bank Doing Business Report
- 3.O'zbekiston Respublikasi Investitsiyalar, sanoat va savdo vazirligi rasmiy sayti – www.miit.uz
- 4.Germaniya Iqtisodiy tadqiqot instituti (DIW) hisobotlari
- 5.Koreya Innovatsion taraqqiyot agentligi (KIIPA) ma'lumotlari
- 6.Estoniya elektron hukumat portali – www.e-estonia.com

